

Język polski

Opis arkuszy egzaminacyjnych

Arkusze egzaminacyjne z języka polskiego zostały opracowane na dwóch poziomach:

- podstawowym – *Arkusz I* (MPO-P1_1P-102)
- rozszerzonym – *Arkusz II* (MPO-R1_1P-102)

***Arkusz I* zawierał dwie części; pierwsza sprawdzała umiejętność rozumienia czytanego tekstu publicystycznego, druga – umiejętność pisanie tekstu własnego. Zadaniem zdającego w części pierwszej było uważne przeczytanie udostępnionego materiału i udzielenie odpowiedzi na 14 pytań (z poleceniami w formie zadań otwartych i zamkniętych).**

Zadaniem ucznia w części drugiej było napisanie własnego tekstu, powiązanego z zamieszczonym w arkuszu tekstem literackim. Praca zdającego musiała liczyć około 250 słów. Maturzysta miał napisać wypracowanie, wybierając jeden temat spośród dwóch podanych. Zdający egzamin na poziomie podstawowym rozwiązywał zadania w ciągu 170 minut. Za ich poprawne rozwiązanie mógł uzyskać maksymalnie 20 punktów za test i 50 punktów za wypracowanie. Maksymalna liczba punktów z poziomu podstawowego wynosiła 70. Wynik był przeliczany na procent uzyskanych punktów.

Arkusz II zawierał polecenie napisania własnego tekstu, powiązanego z zamieszczonym w arkuszu tekstem literackim. Praca zdającego musiała liczyć około 250 słów. Maturzysta miał napisać wypracowanie, wybierając jeden temat spośród dwóch podanych. Zdający na poziomie rozszerzonym rozwiązywał zadanie w ciągu 180 minut. Za jego poprawne rozwiązanie mógł uzyskać maksymalnie 40 punktów. Była to równocześnie maksymalna liczba punktów z poziomu rozszerzonego. Wynik był przeliczany na procent uzyskanych punktów.

Arkusze zostały przygotowane zgodnie z formułą opisaną w *Informatorze maturalnym*, z uwzględnieniem *Aneksów*, w *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 roku w sprawie warunków i sposobów oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych* (wraz z późniejszymi zmianami) oraz wymaganiami egzaminacyjnymi wskazanymi w standardach wymagań egzaminacyjnych. Arkusze egzaminacyjne i klucze punktowania są dostępne na stronie internetowej OKE w Jaworznie (www.oke.jaworzno.pl) oraz CKE (www.cke.edu.pl).

Analiza jakościowa

Arkusz I – poziom podstawowy

Zadania w pierwszej części egzaminu maturalnego z języka polskiego na poziomie podstawowym sprawdzają rozumienie tekstu publicystycznego. Sprawdzane jest ono na kilku poziomach: odczytywania sensu fragmentów tekstu i związanego z nim przetwarzania informacji, rozumienia jego całości, rozumienia znaczeń dosłownych i przenośnych wyrazów

czy związków wyrazowych, a także rozumienia sytuacji komunikacyjnej, w jakiej tekst funkcjonuje (czyli m.in. tego, kto, z jaką intencją i do kogo w nim mówi) oraz związanych z nią cech stylistycznych tekstu a także zabiegów językowych, które pozwalają odczytać intencje nadawcy.

Umiejętności, o których mowa powyżej, dotyczą nie tylko tekstu publicystycznego czy popularnonaukowego w pierwszej części arkusza egzaminacyjnego, stanowią także podstawę rozumienia tekstów literackich zamieszczonych w arkuszu oraz tematu wypracowania zawierającego wskazówkę interpretacyjną. Związek pierwszej i drugiej części zadań egzaminacyjnych stanowi zatem swoisty system naczyń połączonych. Nieumiejętność analizy tekstu publicystycznego, czy też popularnonaukowego, odczytanie jego znaczeń i funkcji konstrukcji językowych przekłada się na podobny brak umiejętności analizy tekstu literackiego i skutkuje niskim poziomem wypowiedzi własnej w związku z tymże tekstem.

Analiza zadań zamieszczonych w tegorocznym arkuszu egzaminacyjnych w pełni tę zależność potwierdza.

Egzamin maturalny z języka polskiego w sesji wiosennej 2013 roku sprawdzał wymienione umiejętności w sposób różnorodny. Wskaźnik łatwości zadań pokazały bardzo zróżnicowany stopień umiejętności zadających, a większość zadań okazała się umiarkowanie trudna.

I. Rozumienie czytanego tekstu

Tegoroczny egzamin wymagał zrozumienia tekstu o charakterze popularnonaukowym, opracowanego na podstawie artykułu Tomasza Rożka *Świat w 44 zerach*, pochodzącego z książki jego autorstwa *Nauka po prostu. Wywiady z wybitnymi*. Tekst został opatrzony czternastoma zadaniami o różnym charakterze, sprawdzającymi różnorodne umiejętności zdających.

Rozdział I

Łatwe dla zdających okazały się zadania sprawdzające odczytywanie sensu fragmentu tekstu. Większość zdających wykazała się w tym zakresie dużymi umiejętnościami. Tylko jedno z zadań sprawdzających te umiejętności było dla tegorocznych maturzystów umiarkowanie trudne – *Zadanie 8.* ze wskaźnikiem łatwości 0,65. Pozostałe wskaźniki zadań sprawdzających przetwarzanie informacji i odczytywanie sensu fragmentu tekstów mieszczą się w przedziale od 0,72 do 0,98.

Dwa spośród zadań łatwych warto poddać bliższej analizie. Są to *Zadanie 6.* oraz *Zadanie 9.* Obydwa zadania sprawdzały prostą umiejętność odczytywania sensu fragmentu tekstu zamieszczonego w arkuszu egzaminacyjnym. Drugie z nich (*Zadanie 9.*) sprawdzało dodatkowo umiejętność rozpoznawania, jak cechy języka wpływają na rozumienie treści.

Zadanie 6. (2 pkt)

Wskaż dwa problemy, których dotyczą pytania zadawane naukowcom przez Tomasza Rożka.

Sprawdzane umiejętności:

Odczytywanie sensu fragmentu tekstu. II 17

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,78	0,81	0,74

Przykładowa odpowiedź:

Problemy, których dotyczą pytania zadawane naukowcom przez Tomasza Rożka to:

- *etyka w badaniach naukowych,*
- *odpowiedzialność uczonych za wyniki i skutki badań.*

Zadanie nie sprawiało większych trudności maturzystom. Właściwie określali problemy formułowane przez autora, dobrze odczytywali sens fragmentu w kontekście całego artykułu. Błędy wynikały z braku zrozumienia polecenia. Zdający często zamiast formułować problem, cytowali pytania zawarte w tekście, np. *Czy badaczowi wolno wszystko?*, lub dokonywali ich omówienia, często nietrafnego, np. *Pytania są bardzo szczegółowe i nie na wszystkie są znane odpowiedzi, są także podchwytliwe*. Zapominali przy tym, że cytować wolno jedynie wówczas, kiedy jest się o to proszonym w poleceniu. Często pojawiały się również bardzo ogólnikowe stwierdzenia, które trudno było uznać za poprawne ze względu na brak sprecyzowania, jaki problem sygnalizuje autor tekstu, np. *Problemy dotyczące nauki i rozwoju świata*.

Zadanie 9. (1 pkt)

W kontekście akapitu 3. wyjaśnij sens frazy: *zaglądamy za horyzont zdarzeń*.

Sprawdzane umiejętności:

Odczytywanie sensu fragmentu tekstu, stosowanie charakterystycznych cech języka tekstu do rozwiązywania problemu. II 17, 22

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,72	0,73	0,71

Przykładowa odpowiedź:

„Zaglądamy za horyzont zdarzeń” oznacza, że poznajemy prawa przyrody, dzięki którym przekraczamy, przesuwamy granice poznania oraz poznajemy zjawiska, prawa przyrody do tej pory nieznane, niewidoczne.

Zadanie wymagało nie tylko odczytania sensu fragmentu, ale także zrozumienia zacytowanego w nim sformułowania. Większość maturzystów nie miała problemów z interpretacją frazy *zaglądamy za horyzont zdarzeń*. Niestety wielu zdających wykazało się niezrozumieniem słowa horyzont, kluczowego dla właściwej interpretacji sformułowania. Częstym błędem było szukanie określeń synonimicznych, np. *zaglądamy w przyszłość*, parafrazowanie frazy lub odczytywanie jej bez potrzebnego do zrozumienia jej istoty kontekstu, np. *przepowiadanie przyszłości*.

Rozdział II

Umiarkowanie trudne dla tegorocznych maturzystów okazały się umiejętności rozpoznawania zabiegów kompozycyjnych w tekście. Zarówno umiejętność określania zasady kompozycji tekstu i związków pomiędzy akapitami, jak i kompozycji samych akapitów wpływającej na ich sens, sprawiły zdającym sporo kłopotów.

Wśród zadań umiarkowanie trudnych znalazły się sprawdzające powyższe umiejętności *Zadanie 5.* oraz *Zadanie 12.*

Zadanie 5. (2 pkt)

W kontekście akapitu 3. wyjaśnij sens dwóch wyrażen przyimkowych użytych w zdaniach: *Świat przyszłości [...] będzie światem dostosowanym przez człowieka do człowieka.* Tylko czy w ostatecznym rachunku *dla człowieka*?

Sprawdzane umiejętności:		
Odczytanie sensu zastosowanego przeciwstawienia. II 17		
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,51	0,56	0,45
Przykładowa odpowiedź:		
<i>do człowieka</i> – świat jest dostosowany do ludzkich potrzeb, urzeczowienie, uprzedmiotowienie człowieka;		
<i>dla człowieka</i> – świat rzeczywiście jest dla człowieka korzystny, człowiek stawiany jest w centrum i wszystko czyni się dla jego dobra.		

Zadanie wymagało zrozumienia zarówno treści akapitu, jak i zabiegu przeciwstawienia w nim dwóch wyrażen przyimkowych *do człowieka* i *dla człowieka*. Zastosowanie zabiegu kompozycyjnego, polegającego na przeciwstawieniu dwóch pojęć, których wyznacznikiem jest użycie różnych przyimków *do* i *dla* poprzedzających rzeczownik *człowiek* na początku akapitu, wymaga uważnej analizy argumentacji sygnalizowanej pytaniem zadaniem przez autora. Zgodnie z treścią akapitu maturzysta powinien odczytać sens argumentacji w sposób, który wskazuje na znaczenie wyrażenia przyimkowego *do człowieka* jako wykorzystania nowości technicznych dla jego potrzeb i dostępu do nowinek technicznych, które ułatwiają życie oraz zaspokajają jego oczekiwania. Użycie przeciwstawnego wyrażenia przyimkowego *dla człowieka* wymagało zrozumienia, że tylko te spośród najnowszych osiągnięć, które mają

na względzie dobro człowieka, warto są wykorzystania przez niego, bowiem, jak mawia stare porzekadło, *nie wszystko złoto, co się świeci*.

Zrozumienie tych zależności nastręczyło dużo problemów. Zdający najczęściej nie odczytywali intencji autora, ponieważ nie dostrzegali różnicy znaczeniowej wyrażen przyimkowych, wynikającej z różnych funkcji zastosowanych zaimków. Błędy popełniane w odpowiedziach polegały najczęściej na próbie objaśniania znaczeń, która okazywała się pozorna, np. *do człowieka to znaczy dostosowana do niego, dla człowieka, czyli bezpośrednio dla niego*.

Zadanie 12. (2 pkt)

Akapit 6. jest uzupełnieniem treści akapitu 5. Wyjaśnij, na czym to uzupełnienie polega.

Sprawdzane umiejętności:		
Rozpoznanie zasady kompozycyjnej tekstu. II 19		
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,68	0,72	0,64
Przykładowa odpowiedź:		
<i>W akapicie 5. autor informuje o postawieniu badaczom pytań natury etycznej, akapit 6. rozwija treść akapitu 5., ponieważ Tomasz Rożek przedstawia w nim konkretne pytania, które postawił naukowcom.</i>		

Zadanie wymagało zrozumienia treści obu akapitów i oceny ich związku kompozycyjnego. Część niepoprawnych odpowiedzi wskazywała wyraźnie, że zdający rozumieją treść akapitów, ale z określeniem zależności kompozycyjnej między nimi mają duże problemy. W pierwszym bowiem ze wskazanych w zadaniu akapitów autor informuje czytelnika, że postawił naukowcom pytania o granice poznania oraz szereg zjawisk, którymi zajmuje się nauka, mogących stanowić zagrożenie dla współczesnego świata. Natomiast w kolejnym akapicie, rozpoczynającym się informacją, że zapytał również naukowców o odpowiedzialność za prowadzone badania i ich skutki, wspomniane wcześniej pytania autor stawia bezpośrednio i konkretnie. Uzupełnia tym samym akapitem 6. treść akapitu 5. i równocześnie ją rozwija dodaniem pytań o etykę naukowców. Do najczęściej popełnianych błędów należą: skupianie się na treści akapitu 6. z pominięciem jego związku z akapitem 5., np. *W akapicie 6. autor wypisuje wszystkie pytania, które zadał swoim rozmówcom*; także parafrazowanie treści obu akapitów z pominięciem określenia związku między nimi, np. *rozmówców pytał o granice poznania (akp.5.), wszystkich pytał o odpowiedzialność (akp.6.)*.

Zadania zawierające pytania o kompozycję tekstu, budowę akapitów, związki między nimi należą do trudniejszych. Równocześnie, obok niewłaściwych rozwiązań, wskazujących na brak świadomości kompozycyjnej, towarzyszy im duża frakcja opuszczeń, ponieważ maturzyści nie podejmują częstokroć nawet próby odpowiedzi. Problem dotyczy nie tylko zadań maturalnych sprawdzających rozumienie kompozycji tekstu w części czytania

ze zrozumieniem. W tej bowiem części zdający ma rozwiązać zadania, które sprawdzają rozpoznawanie struktury kompozycyjnej tekstu publicystycznego, porządku, w jakim prowadzony jest w nim wywód, funkcji tezy, argumentów i przykładów, itp. Braki w zakresie odczytywania i rozumienia struktury i kompozycji tekstu przekładają się w sposób widoczny na umiejętności komponowania własnej wypowiedzi. Wyniki egzaminu potwierdzają, że maturzyści, przystępujący do egzaminu na poziomie podstawowym, mieli problemy zarówno z udzieleniem poprawnych odpowiedzi na pytania sprawdzające rozumienie kompozycji tekstu publicystycznego, jak i napisaniem spójnego tekstu własnego. Analiza obu wypracowań wykazała, że kompozycja własnej wypowiedzi jest nadal zadaniem umiarkowanie trudnym. Temat pierwszy ma dla kompozycji wskaźnik łatwości 0,51, temat drugi 0,50.

Rozdział III

Trudne dla zdających tegoroczny egzamin okazało się zadanie 4, które sprawdzało umiejętności wykorzystania przez maturzystę wiedzy z zakresu nauki o języku. Nieco wyższy wskaźnik łatwości ma *Zadanie 14.*, w którym polecono maturzystom określić styl tekstu Rożka i opisać na podstawie tekstu dwie jego cechy. Obydwa zadania wskazują, że nadal poziom świadomości językowej przystępujących do matury absolwentów szkół ponadgimnazjalnych wymaga wielu wysiłków dydaktycznych. Niepokoi również duża różnica w stopniu łatwości tego zadania między absolwentami liceów ogólnokształcących i techników.

Zadanie 4. (2 pkt)

Za pomocą jakich zabiegów językowych autor wyraził wątpliwości związane z niektórymi sędziami prezentowanymi w akapicie 3.? Wypisz dwa i je nazwij.

Sprawdzane umiejętności:		
Rozpoznanie charakterystycznych cech stylu i języka tekstu, nazywanie środków językowych. II 22		
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,44	0,53	0,32
Przykładowa odpowiedź:		
- <i>użycie zdania warunkowego: jeżeli w ogóle kiedykolwiek to nastąpi;</i>		
- <i>pytanie: tylko czy w ostatecznym rachunku dla człowieka?</i>		

Zadanie sprawdzało umiejętność rozpoznawania w tekście środków językowych oraz pełnionych przez nie funkcji. Wymagało przede wszystkim rozumienia terminu „środki językowe”, a są to wszystkie świadomie przez autora stosowane zabiegi językowe, które wzmacniają intencję wypowiedzi. Intencją wypowiedzi było tu wskazane w poleceniu wyrażenie wątpliwości. Analiza rozwiązań wykazała kilka przyczyn niepowodzeń

maturzystów. Pierwszą z nich było sprowadzenie rozumienia „środków językowych” jedynie do podstawowych środków stylistycznych, takich jak metafora, porównanie, pytanie retoryczne, często błędnie wskazywanych lub ilustrowanych niewłaściwymi przykładami, które nie tylko nie potwierdzały, że dany zabieg wyraża wątpliwości, np. *uosobienie – słowo drukowane już przestało nadqzać*, ale często nie były w ogóle przykładami metafor czy innych wskazanych środków stylistycznych, np. *anafora – do człowieka, dla człowieka*. Rzadko się zdarzało, żeby zdający zauważali takie zabiegi językowe jak: użycie zdania warunkowego (*jeżeli w ogóle kiedykolwiek to nastąpi*) czy obecność w tekście słownictwa wartościującego, które wyrażanie wątpliwości wzmacnia, np. *może lepiej upajać się*.

Podobne problemy sprawiało zdającym *Zadanie 14.*, zwłaszcza jego część otwarta, w której proszono o wskazanie cech stylu popularno-naukowego. I chociaż wskaźnik łatwości tego zadania lokuje je wśród zadań umiarkowanie trudnych (wskaźnik łatwości 0,62), to analiza części otwartej pokazuje je jako trudne (wskaźnik łatwości 0,32).

Zadanie 14. (2 pkt)

Tekst został napisany w stylu

- A. popularnonaukowym.
- B. potocznym.
- C. naukowym.
- D. artystycznym.

Określ dwie właściwości stylu, którym posłużył się autor.

Sprawdzane umiejętności:		
Rozpoznanie charakterystycznych cech stylu i języka tekstu, nazywanie środków językowych. II 22		
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,62	0,67	0,56
Wskaźniki łatwości dla części zamkniętej zadania		
0,92	0,96	0,89
Wskaźniki łatwości dla części otwartej zadania		
0,28	0,38	0,23
Przykładowa odpowiedź:		
A. - użycie terminologii naukowej; - użycie słownictwa potocznego.		

Zdający nie potrafili właściwie określić dwóch cech stylu popularno-naukowego. Często skupiali się na treści artykułu, a nie jego cechach stylistycznych. Często odpowiadali, parafrazując nazwę, np. *styl jest naukowy i popularny*, często także podawali tylko jedną cechę świadczącą o potoczności lub naukowości stylu. W tym przypadku o stopniu trudności

zadecydował typ zadania. Jego część zamknięta nie sprawiła zdającym większych problemów, część otwarta natomiast była do rozwiązania trudna.

II. Wypracowanie na poziomie podstawowym

Rozdział IV

Odczytanie głównego polecenia i podporządkowanie mu całej wypowiedzi jest podstawową umiejętnością, którą sprawdza egzamin maturalny z języka polskiego. Dotyczy to w równej mierze zadań sprawdzających rozumienie czytanego tekstu jak i tematów wypracowań.

Pierwszy temat z poziomu podstawowego sprawdzał przede wszystkim umiejętność określenia podobieństw i różnic, których podstawą była charakterystyka podmiotów mówiących, obrazów przeszłości oraz refleksje na temat pamięci zawarte we fragmencie noweli Elizy Orzeszkowej *Gloria victis* oraz wierszu Krzysztofa Kamila Baczyńskiego *Mazowsze*. Opracowanie tematu wymagało od maturzysty wykazania się szeregiem umiejętności związanych z analizą i interpretacją epiki i liryki.

Temat 1. Porównaj obrazy przeszłości i refleksje na temat pamięci ukazane we fragmentach noweli Elizy Orzeszkowej *Gloria victis* i w wierszu Krzysztofa Kamila Baczyńskiego *Mazowsze*. W analizie zwróć uwagę na osoby mówiące w obu tekstach.

Zadania	Sprawdzana czynność	Standard
I. Rozwinięcie tematu	Zdający:	
1.	rozpoznaje temat, problem, wątki, motywy; wskazuje zasadę zestawienia tekstów	II 25, 31, 35, 43 III 13, 14
2., 3., 4., 5., 6., 7.	analizuje i interpretuje teksty, odczytuje i porównuje refleksje nadawcy wpisane w utwory	II 26, 28, 29, 30, 33, 34
8.	podsumowuje swoje rozważania	II 40, 43, III 17, 18
2., 3., 4., 5., 6. 7.	dobiera przykłady dla uzasadnienia twierdzeń	II 25, 26; III 12, 13
II Kompozycja	pisze tekst spójny, stosując właściwą dla interpretacji zasadę kompozycyjną, nadaje mu właściwy kształt graficzny	III 11
III Styl	pisze stylem o cechach indywidualnych, komunikatywnym, żywym, dostosowanym do formy wypowiedzi	III 2, 3
IV Język	pisze językiem zgodnym z obowiązującą normą	III 1, 2
V Zapis	pisze zgodnie z zasadami ortografii i interpunkcji	III 1

W zakresie rozwinięcia tematu zdający powinni wykazać się umiejętnościami rozpoznawania wątków i motywów obecnych w literaturze, umiejętnością analizy struktury tekstów, w tym zwłaszcza takich elementów tejże struktury jak: podmiot mówiący, elementy czasu i przestrzeni, sposób budowania refleksji w literaturze. W zakresie kompozycji temat wymagał umiejętności sformułowania tezy lub hipotezy interpretacyjnej w oparciu o rozpoznaną przez zdającego zasadę zestawienia tekstów, zredagowania spójnego kompozycyjnie wywodu argumentacyjnego, podsumowania swoich rozważań. Wszystko to wymagało umiejętności operowania właściwym stylem i językiem zgodnym z formą wypowiedzi, wykazania się znajomością ortografii i interpunkcji. Temat pierwszy wybrało 21,68% zdających. Sprawdzane w wyniku jego realizacji umiejętności okazały się dla tegorocznych maturzystów trudne i umiarkowanie trudne.

Wskaźnik łatwości wypracowania dla ogółu		Wskaźnik łatwości wypracowania				
		LO	LP		T	
0,45		0,49	0,39		0,39	
Lp.	Oceniane kryteria	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			Ogółem	LO	LP	T
	Rozwinięcie tematu	25	0,45	0,49	0,37	0,39
	Kompozycja	5	0,51	0,56	0,47	0,46
	Styl	5	0,54	0,58	0,48	0,48
	Język	12	0,51	0,56	0,46	0,45
	Zapis	3	0,52	0,58	0,48	0,45
	Walory	4	0,01	0,02	0,01	0,01
Wiązka	Treść kryterium				Liczba punktów	Łatwość czynności
1.	Zasada zestawienia tekstów				0-2	0,52
2.	Osoby mówiące (<i>Gloria victis</i>)				0-2	0,76
3.	Obrazy przeszłości (<i>Gloria victis</i>)				0-5	0,45
4.	Refleksje na temat pamięci (<i>Gloria victis</i>)				0-3	0,44
5.	Osoby mówiące (<i>Mazowsze</i>)				0-2	0,61
6.	Obrazy przeszłości (<i>Mazowsze</i>)				0-5	0,37
7.	Refleksje na temat pamięci (<i>Mazowsze</i>)				0-3	0,46
8.	Podsumowanie				0-3	0,56

Łatwą czynnością była analiza narracji w noweli Elizy Orzeszkowej. Maturzyści bez większych problemów rozpoznawali uosobienie przyrody osadzonej w roli narratora, ukazanej jako świadkowie przywoływanych wydarzeń. Niestety, jedynie w przypadku tekstu epickiego te rozpoznania nie sprawiły zdającym trudności. W *Mazowszu* Krzysztofa Kamila Baczyńskiego trudność sprawiło piszącym określenie konstrukcji podmiotu mówiącego. Rozpoznawali apostroficzność wypowiedzi i jej adresata, ale rozpoznanie osoby mówiącej jako tworzącego wizję przyszłych wydarzeń było trudne (wskaźnik łatwości 0,22), a komentatora historii bardzo trudne (wskaźnik łatwości 0,08).

Umiarkowanie trudną umiejętnością okazało się określenie zasady zestawienia tekstów. Maturzyści wskazywali przede wszystkim rolę walki i poświęcenia jako ważne w historii narodu problemy, których obraz odnajdujemy w obu tekstach, nie zwracali jednak uwagi na takie elementy, jak ukazanie natury jako świadka historii (wskaźnik łatwości 0,13) oraz ważnej dla zrozumienia problematyki obu tekstów antropomorfizacji przyrody (wskaźnik łatwości 0,04). Brak wskazanych umiejętności odczytania tekstów i określenia zasady ich zestawienia skutkowało niewłaściwą kompozycją, niespójnością wywodu, brakami w argumentowaniu rozważanej problematyki.

Umiejętnością trudną okazało się dla zdających określenie, w jaki sposób ukazane są w *Mazowszu* Krzysztofa Kamila Baczyńskiego obrazy przeszłości. Potrafili wprowadzić określić, że są to obrazy walk o niepodległość Polski, ale bardzo rzadko wskazywali na konkretne zdarzenia. Najłatwiejsze dla zdających było rozpoznanie obrazów związanych z powstaniem styczniowym, ponieważ poeta użył konkretnej daty. Bardzo trudne było rozpoznanie obrazów związanych z legionami Piłsudskiego, odzyskaniem niepodległości przez Polskę po okresie zaborów (wskaźnik łatwości 0,11). Podobny stopień trudności miało odczytanie sensów symbolicznych nadanych polskiej ziemi, wpisanych w takie określenia jak *arena dziejów* i *grób pokoleń*. Wyraźnie widać, że umiejętność odczytywania znaczeń przenośnych jest nadal słabo opanowana przez maturzystów.

Drugi temat z poziomu podstawowego wymagał od maturzystów określenia postaw bohaterów oraz interpretacji cech autorytetu i jego roli w społeczeństwie, które pośrednio wynikały ze stosunku Szymona Gajowca do postaci, których portrety prezentował Cezaremu Baryce.

Temat 2. Co o autorytecie pisał w *Przedwiośniu* Stefan Żeromski i jaką mu wyznaczył rolę w życiu społeczeństwa? Analizując przedstawiony fragment, zwróć uwagę na stosunek bohaterów do autorytetów.

Zadania	Sprawdzana czynność	Standard
I. Rozwinięcie tematu	Zdający:	
1.	rozpoznaje problematykę utworu; rozpoznaje bohaterów utworu	II 25, 26
2., 3., 4., 5.	dokonuje wstępnego rozpoznania utworu; określa cechy postaci przywołanych przez bohaterów w utworze, określa postawy bohaterów, interpretuje fragment utworu: określa rolę autorytetów w życiu narodu i w życiu człowieka	II 26, 28
6.	wykorzystuje w odczytaniu sensu utworu miejsca znaczące; dostrzega najistotniejsze zagadnienia utworu, wskazuje podstawowe konteksty utworu i wykorzystuje je w interpretacji	II 29, 31, 34
7.	podsumowuje swoje rozważania	II 40, 43 III 17, 18

2., 3., 4., 5., 6.	dobiera przykłady dla uzasadnienia twierdzeń	II 25, 26; III 12, 13
II Kompozycja	pisze tekst spójny, stosując właściwą dla interpretacji zasadę kompozycyjną, nadaje mu właściwy kształt graficzny	III 11
III Styl	pisze stylem o cechach indywidualnych, komunikatywnym, żywym, dostosowanym do formy wypowiedzi	III 3, 21
IV Język	pisze językiem zgodnym z obowiązującą normą	III 1, 2
V Zapis	pisze zgodnie z zasadami ortografii i interpunkcji	III 1

W zakresie rozwinięcia tematu zdający powinni wykazać się umiejętnościami charakteryzowania postaci na poziomie złożonym, pozwalającym określić relacje między bohaterami oraz ich stosunek do otaczającej rzeczywistości. Niebagatelne znaczenie dla dobrego rozwinięcia tematu miała umiejętność odczytania znaczeń podanych w sposób pośredni, aby piszący mógł zinterpretować problematykę związaną z obrazem autorytetów i w efekcie udzielić odpowiedzi na postawione w temacie pytanie. W zakresie kompozycji temat wymagał umiejętności sformułowania tezy lub hipotezy interpretacyjnej w oparciu o rozpoznaną przez zdającego problematykę fragmentu *Przedwiośnia* Stefana Żeromskiego, zredagowania spójnego kompozycyjnie wywodu argumentacyjnego, podsumowania swoich rozważań. Wszystko to, podobnie jak w przypadku tematu pierwszego, wymagało umiejętności językowych. Temat drugi i sprawdzane w wyniku jego realizacji umiejętności, pokazał, że było to dla tegorocznych maturzystów zadanie szczególnie trudne, a żadna ze sprawdzanych umiejętności nie była łatwa. Wybrało go do realizacji 77,72% maturzystów.

Wskaźnik łatwości wypracowania dla ogółu		Wskaźnik łatwości wypracowania				
		LO	LP	T		
0,44		0,48	0,38	0,39		
Lp.	Oceniane kryteria	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			Ogółem	LO	LP	T
	Rozwinięcie tematu	25	0,44	0,48	0,37	0,39
	Kompozycja	5	0,50	0,54	0,46	0,45
	Styl	5	0,53	0,57	0,47	0,48
	Język	12	0,50	0,55	0,44	0,45
	Zapis	3	0,52	0,58	0,49	0,45
	Walory	4	0,01	0,01	0,00	0,00
Wiązka	Treść kryterium				Liczba punktów	Łatwość czynności
1.	Wstępne rozpoznanie				0-2	0,21
2.	Opinia o autorytetach				0-5	0,43
3.	Rola autorytetów w życiu społeczeństwa				0-8	0,38
4.	Stosunek Szymona Gajowca do autorytetów				0-3	0,53

5.	Stosunek Cezarego Baryki do autorytetów	0-3	0,30
6.	Funkcjonalne odwołanie do treści utworu	0-1	0,40
7.	Podsumowanie	0-3	0,36

Umiarkowanie trudną umiejętnością okazała się charakterystyka tylko jednego bohatera – Szymona Gajowca. Większość opinii Gajowca o autorytetach wyrażona została w tekście bezpośrednio, zatem wymagały jedynie interpretacji. Ale i w tym zakresie pojawiły się problemy. Niewielu zdających potrafiło odczytać krytycyzm w wypowiedziach bohatera (wskaźnik łatwości 0,15), czy też wyrażaną przez niego wiarę w wartości prezentowane przez autorytety (wskaźnik łatwości 0,07).

Trudnymi umiejętnościami były nie tylko te, związane z odczytaniem znaczeń ukrytych, nie podanych wprost, ale także umiejętność scharakteryzowania stosunku Cezarego Baryki do autorytetów. Wśród pierwszej grupy umiejętności zwraca uwagę brak świadomości funkcji, jaką w określonym otoczeniu pełni analizowane zjawisko. W tym przypadku jest to nieumiejętność określenia roli autorytetu w społeczeństwie. O ile maturzyści zauważali funkcję edukacyjną (wskaźnik łatwości 0,56), o tyle wyinterpretowanie z tekstu *Przedwiośnia* i określenie pozostałych funkcji okazało się być umiejętnością bardzo trudną. Najtrudniej przychodziło piszącym określić takie funkcje społeczne autorytetów jak: przekazywanie wartości (wskaźnik łatwości 0,12), niesienie pociechy i dawanie ludziom nadziei (wskaźnik łatwości 0,17), przyczynianie się do samoorganizacji społeczeństwa (wskaźnik łatwości 0,17), czy wreszcie przypominanie o ważności dziedzictwa historycznego narodu (wskaźnik łatwości 0,07).

Arkusz II – poziom rozszerzony

Podobnie jak w latach poprzednich egzamin z języka polskiego na poziomie rozszerzonym pisali maturzyści, którzy przystąpili do niego również na poziomie podstawowym. Na tym poziomie egzaminu mogą pojawić się teksty spoza podstawy programowej, ale mieszczące się w znanej maturzystom konwencji literackiej. Jeśli zdający zna wskazane w standardach wymagań egzaminacyjnych wyróżniki utworu literackiego, funkcjonalne konteksty interpretacyjne dzieła, procedury analizy utworu i rozumie pojęcie interpretacji utworu, spełni wszystkie wymogi formalne zadania maturalnego z języka polskiego.

Na poziomie rozszerzonym zdający powinien wykazać się umiejętnościami określania artystycznego charakteru literatury, pisania o niej językiem poprawnym w zakresie terminologii koniecznej do opisu sposobu kreowania świata w tekście artystycznym. W zaprezentowanej przez maturzystę analizie i interpretacji tekstu na tym poziomie oczekuje się umiejętności filologicznych, znajomości zagadnień z zakresu poetyki i szeroko rozumianej teorii literatury, odczytywania znanych konwencji literackich w nieznanym maturzystom tekstach. Te właśnie umiejętności sprawdzane były w tegorocznych zadaniach maturalnych zaproponowanych zdającym na poziomie rozszerzonym. Obydwa tematy wymagały od piszących umiejętności porównania dwóch tekstów literackich.

Pierwszy temat z poziomu rozszerzonego sprawdzał przede wszystkim umiejętność określenia podobieństw i różnic, których podstawą była analiza sposobu ukazania bohatera, oraz cele ukazania postaci Aresa, greckiego boga wojny, w *Iliadzie* Homera oraz *Olimpijskim generale* Zbigniewa Herberta.

Temat 1. Porównaj wizerunki Aresa i sposoby oraz cele ukazania tej postaci we fragmentach eposu Homera *Iliada* i eseju Zbigniewa Herberta *Olimpijski general*.

Zadania	Sprawdzana czynność	Standard
I. Rozwinięcie tematu	Zdający:	
1.	rozpoznaje tematy, wątki, motywy; rozpoznaje cechy rodzajowe, gatunkowe utworów; dostrzega cechy wspólne i różne utworów;	II PP 38, 40 II PR 1 III 13, 14
2., 3., 4., 5.	rozpoznaje nadawcę, odbiorcę i bohatera oraz sposoby jego kreowania; odczytuje treści dosłowne i ukryte utworu; rozpoznaje językowe środki artystycznego wyrazu, konwencję literacką; wskazuje związki między różnymi warstwami utworu, środki językowe decydujące o swoistości wypowiedzi indywidualnej	II PP 25, 28, 30, 31, 36 II PR 1, 3, 9, 11
6., 7.	wskazuje podstawowe konteksty utworu i wykorzystuje je w interpretacji, wskazuje tradycję literacką	II PP 26, 28, 30, 36 II PR 3, 9
8.	podsumowuje swoje rozważania	II 40, 43, III 17, 18
2., 3., 4., 5., 6., 7.	dobiera przykłady dla uzasadnienia twierdzeń	II 25, 26; III 12, 13
II Kompozycja	pisze tekst spójny, stosując właściwą dla interpretacji zasadę kompozycyjną, nadaje mu właściwy kształt graficzny	III 11
III Styl	pisze stylem o cechach indywidualnych, komunikatywnym, żywym, dostosowanym do formy wypowiedzi	III 2, 3
IV Język	pisze językiem zgodnym z obowiązującą normą	III 1, 2
V Zapis	pisze zgodnie z zasadami ortografii i interpunkcji	III 1

W zakresie rozwinięcia tematu zdający powinni wykazać się umiejętnościami rozpoznawania wątków i motywów obecnych w literaturze, ale także znajomością konwencji literackiej, w której utrzymane są oba teksty. Ważne dla realizacji tematu były także umiejętności analizy struktury tekstów, poetyki oraz rozpoznanie i określenie celów kreacji wizerunków bohatera w obu z nich. Określenie celów kreacji Aresa sprawiło piszącym ten

temat maturzystom największą trudność, wymagało wiedzy o epokach, w których powstały teksty. Nadal problemem jest sformułowanie tezy lub hipotezy interpretacyjnej w sposób, który stanowiłby podstawę do przyjęcia określonego zamysłu kompozycyjnego wypowiedzi i konsekwencji w jego realizacji.

Wskaźnik łatwości wypracowania dla ogółu		Wskaźnik łatwości wypracowania				
		LO		T		
0,57		0,57		0,46		
Lp.	Oceniane kryteria	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			Ogółem	LO	LP	T
	Rozwinięcie tematu	26	0,58	0,58	0,44	0,47
	Kompozycja	2	0,74	0,75	0,69	0,63
	Styl	2	0,68	0,69	0,56	0,55
	Język	8	0,73	0,66	0,66	0,61
	Zapis	2	0,55	0,56	0,44	0,29
	Walory	4	0,03	0,03	0,00	0,01
Wiązka	Treść kryterium				Liczba punktów	Łatwość czynności
1.	Zasada zestawienia tekstów				0-1	0,52
2.	Wizerunek Aresa w <i>Iliadzie</i>				0-4	0,83
3.	Wizerunek Aresa w <i>Olimpijskim generale</i>				0-4	0,85
4.	Sposób ukazania Aresa w <i>Iliadzie</i>				0-5	0,49
5.	Sposób ukazania Aresa w <i>Olimpijskim generale</i>				0-5	0,63
6.	Cele ukazania postaci w <i>Iliadzie</i>				0-2	0,29
7.	Cele ukazania postaci w <i>Olimpijskim generale</i>				0-2	0,44
8.	Podsumowanie				0-3	0,44

Łatwą dla maturzystów była umiejętność charakteryzowania bohatera literackiego zarówno we fragmencie *Iliady*, jak i fragmencie *Olimpijskiego bohatera*. Piszący potrafili określić podstawowe cechy Aresa ukazane w obu tekstach, takie jak wojowniczy charakter bohatera *Iliady* (wskaźnik łatwości 0,74), czy też pospolite wady ukazane przez autora *Olimpijskiego generala* (wskaźnik łatwości 0,78). Bez trudu wskazywali cechy na podstawie opisanych zdarzeń, dobrze argumentowali i właściwie wykorzystywali przykłady z tekstu dla zilustrowania swoich konstatacji. Trudność sprawiło natomiast rozpoznanie takich cech jak zawziętość i okrucieństwo charakteryzujące postać Aresa u Homera (wskaźnik łatwości 0,20), czy cynizm tegoż bohatera ukazywany przez Herberta (wskaźnik łatwości 0,10).

Umiarkowanie trudne było określenie zasady zestawienia tekstów. O ile nawiązanie do mitologii w obu fragmentach utworów wskazywano bez większych problemów (wskaźnik łatwości 0,58), to już łącząca teksty konwencja ukazania bohatera była do odczytania bardzo trudna (wskaźnik łatwości 0,06). Do umiarkowanie trudnych zaliczyć też można umiejętność analizy poetyki w *Olimpijskim generale* Zbigniewa Herberta. Maturzyści najczęściej poddawali analizie zabiegi językowe i kompozycyjne, które pozwalały na interpretację

desakralizacji greckiego boga, służące kreowaniu go na pospolitego, bezmyślnego niekiedy awanturnika, będącego ucieleśnieniem przemocy (wskaźnik łatwości 0,68). Sprawilo im, niestety, trudność odczytanie funkcji ironii (wskaźnik łatwości 0,22) i odczytanie znaczenia asocjacyjności eseju w kreacji postaci bohatera (wskaźnik łatwości 0,08).

Trudnymi były powyższe umiejętności w przypadku analizy poetyki *Iliady*. Cechy stylu homeryckiego, ich znaczenie dla sposobu kreacji postaci bohatera sprawiły piszącym wiele problemów. Częstokroć ich rozpoznanie kończyło się jedynie na ich nazwaniu bez próby określania funkcji w tekście takich zabiegów jak patos (wskaźnik łatwości 0,24), czy hiperbolizacja (wskaźnik łatwości 0,16). Trudna i bardzo trudna okazała się także analiza celów ukazania postaci Aresa w obu tekstach. Maturzyści bardzo rzadko pamiętali o tym, że mitologia w czasach Homera była przekazem ustnym, a co za tym idzie, celem autora *Iliady* było utrwalenie ustnego przekazu (wskaźnik łatwości 0,08) i ujęcie mitu w formę literacką (wskaźnik łatwości 0,06). Nieco lepiej radzili sobie z określaniem celu kreacji Aresa we współczesnym tekście Herberta. Niemniej jednak i te umiejętności okazały się trudne, pokazując wyraźnie, że wykorzystanie kontekstu historycznego czy historycznoliterackiego w interpretacji tekstu jest nadal dużym problemem. Wskaźniki łatwości wahają się w tym zakresie między 0,04 a 0,44. Główną przyczyną braków w zakresie interpretacji zdaje się być trudność, jaką sprawiło maturzystom odczytanie ironicznego charakteru tekstu Zbigniewa Herberta.

Podobnie jak pierwszy także drugi temat z poziomu rozszerzonego sprawdzał przede wszystkim umiejętność określenia podobieństw i różnic. Tym razem oczekiwano od zdających analizy sposobu ukazania przestrzeni (biblioteki) oraz charakterystyki użytkowników bibliotek we fragmencie *Imienia róży* Umberto Eco oraz fragmencie powieści Melchiora Wańkowicza *Ziele na kraterze*.

Temat 2. Biblioteka i jej użytkownicy. Analizując i interpretując fragmenty prozy Umberto Eco *Imię róży* i Melchiora Wańkowicza *Ziele na kraterze*, porównaj przedstawione literackie obrazy i sposoby ich kreacji.

Zadania I. Rozwinięcie tematu	Sprawdzana czynność Zdający:	Standard
1.	rozpoznaje tematy, wątki, motywy; rozpoznaje cechy rodzajowe, gatunkowe utworów; dostrzega cechy wspólne i różne utworów;	II PP 25, 38, 40 II PR 1 III 13, 14
2., 3., 4., 5.	odczytuje treści dosłowne i ukryte utworów; problematyzuje odczytanie utworu; rozpoznaje nadawcę i odbiorcę, bohatera i sposoby jego kreowania; rozpoznaje funkcje występujących w utworze motywów; wskazuje związki między różnymi warstwami utworów; dostrzega strukturę artystyczną utworu; rozpoznaje językowe środki artystycznego wyrazu; środki językowe decydujące o swoistości wypowiedzi indywidualnej	II PP 25, 26, 28, 30, 31, 36 II PR 1, 3, 9, 11

6., 7.	wykorzystuje w odczytaniu sensu utworu miejsca znaczące; dostrzega najistotniejsze zagadnienia utworu, wskazuje podstawowe konteksty utworu i wykorzystuje je w interpretacji; dostrzega związki utworu literackiego z kulturą i filozofia epoki; rozróżnia osobiste sady związane z odbiorem utworem od sądów utrwalonych w tradycji	II PP 5, 26, 28, 30, 36 II PR 3, 9, 47
8.	podsumowuje swoje rozważania	II 40, 43 III 17, 18
2., 3., 4., 5., 6., 7.	dobiera przykłady dla uzasadnienia twierdzeń	II 25, 26; III 12, 13
II Kompozycja	pisze tekst spójny, stosując właściwą dla interpretacji zasadę kompozycyjną, nadaje mu właściwy kształt graficzny	III 11
III Styl	pisze stylem o cechach indywidualnych, komunikatywnym, żywym, dostosowanym do formy wypowiedzi	III 3, 21
IV Język	pisze językiem zgodnym z obowiązującą normą	III 1, 2
V Zapis	pisze zgodnie z zasadami ortografii i interpunkcji	III 1

W zakresie rozwinięcia tematu także tutaj zdający powinni wykazać się umiejętnościami rozpoznawania wątków i motywów obecnych w literaturze, znajomością konwencji literackiej, w której utrzymane są oba teksty, umiejętnościami analizy struktury tekstów, ich poetyki. Oba teksty to teksty współczesne, zatem bliższe współczesnemu odbiorcy językowo. Maturzyści poradzili sobie lepiej z analizą fragmentu *Imienia róży*. Także w przypadku tematu drugiego problemem okazało się sformułowanie tezy lub hipotezy interpretacyjnej w sposób, który stanowiłby podstawę do przyjęcia określonego zamysłu kompozycyjnego wypowiedzi i konsekwencji w jego realizacji.

Wskaźnik łatwości wypracowania dla ogółu		Wskaźnik łatwości wypracowania				
		LO		T		
0,58		0,59		0,50		
Lp.	Oceniane kryteria	Liczba punktów	Łatwość czynności			
			Ogółem	LO	LP	T
	Rozwinięcie tematu	26	0,58	0,59	0,55	0,50
	Kompozycja	2	0,78	0,78	0,69	0,72
	Styl	2	0,70	0,70	0,62	0,59
	Język	8	0,75	0,76	0,62	0,70
	Zapis	2	0,61	0,61	0,58	0,41
	Walory	4	0,03	0,04	0,02	0,02

Wiązka	Treść kryterium	Liczba punktów	Łatwość czynności
1.	Wstępne rozpoznanie całości i zasada zestawienia tekstów	0-1	0,62
2.	Biblioteka we fragmencie <i>Imienia róży</i>	0-3	0,78
3.	Biblioteka we fragmencie <i>Ziela na kraterze</i>	0-3	0,66
4.	Użytkownicy we fragmencie <i>Imienia róży</i>	0-3	0,74
5.	Użytkownicy we fragmencie <i>Imienia róży</i>	0-3	0,28
6.	Sposób kreacji w <i>Imieniu róży</i>	0-5	0,38
	Sposób kreacji w <i>Zielu na kraterze</i>	0-5	0,40
7.	Podsumowanie	0-3	0,54

Łatwe były umiejętności określania cech przestrzeni i charakteryzowania uczestników zdarzeń ukazanych w *Imieniu róży*. Zdający w ciekawy sposób analizowali misterność konstrukcji i urządzenia biblioteki zgodną ze średniowieczną konwencją (wskaźnik łatwości 0,78). Również charakteryzowanie uczestników wydarzeń opisanych w powieści Umberto Eco nie sprawiało im trudności. Potrafili wskazywać rozróżnienie postaci na tych, którzy należeli do grona „wtajemniczonych” i gości, często intruzów (wskaźnik łatwości 0,72), określać zasady hierarchiczności charakteryzujące przedstawioną społeczność (wskaźnik łatwości 0,70). Nieco gorzej wypadła umiejętność wykorzystania wiedzy o epoce w interpretacji analizowanych obrazów. Odzwierciedleniem tego jest brak refleksji dotyczącej ukazania biblioteki i jej użytkowników jako odzwierciedlenia boskiej doskonałości (wskaźnik łatwości 0,10).

Umiarkowanie trudne okazały się umiejętności określania cech przestrzeni w przypadku analizy fragmentu *Ziela na kraterze* Melchiora Wańkowicza. Piszącym łatwiej było rozpoznać zewnętrzne cechy miejsca opisanego przez autora (wskaźnik łatwości 0,55), niż określić taką cechę, jak niezwykłość tego zwyczajnego pomieszczenia, jego klimat, tak ciekawie przez autora oddany w tekście (wskaźnik łatwości 0,12). Zapewne różnica w umiejętnościach odczytywania znaczeń ukrytych, dostrzegania funkcji słownictwa wartościującego w obu tekstach sprawiła, że umiejętnością umiarkowanie trudną było również sformułowanie tezy lub hipotezy interpretacyjnej, opartej na wskazaniu zasady zestawienia tekstów. Większość wskazywała, że punktem wspólnym jest ukazanie biblioteki w różny sposób, jako klasztornej i rodzinnej (wskaźnik łatwości 0,48), rzadko natomiast zauważano, że teksty łączy wpisana w nie refleksja o wartościach, które kryją książki (wskaźnik łatwości 0,10), czy też refleksja o szczególnym dla rozwoju duchowego człowieka miejscu, jakim jest biblioteka (wskaźnik łatwości 0,08).

Trudna była dla maturzystów analiza sposobów kreacji świata w obu tekstach. Odczytanie metaforyczności w sposobie ukazania przestrzeni w obu tekstach sprawiło maturzystom bardzo duży problem (wskaźnik łatwości 0,02). Bardzo trudna okazała się analiza funkcji zabiegów językowych. Określenie i interpretacja estetyzmu uzyskanego dzięki zastosowanemu słownictwu w *Imieniu róży* (wskaźnik łatwości 0,14) oraz wartościowania świata poprzez język w *Zielu na kraterze* (wskaźnik łatwości 0,16) prowadzi do wniosku, o utrzymującej się nadal niskiej świadomości językowej nawet tych zdających, którzy

zdecydowali się na przystąpienie do egzaminu maturalnego z języka polskiego na poziomie rozszerzonym.

Warto zwrócić w tym miejscu uwagę na fakt, że umiejętności językowe maturzystów nadal osiągają wskaźniki łatwości lokujące je w przedziale umiarkowanie trudnych. A przecież to one są podstawą rozumienia informacji, przetwarzania informacji i tworzenia własnego tekstu. Znaczącą rolę odgrywa tu znajomość synonimii leksykalnej i synonimii składniowej. Brak umiejętności w tym zakresie powoduje zaburzenie komunikatywności. Maturzyści, nieznający właściwych znaczeń wyrazów, mający ubogi zasób słownictwa i problemy z poprawną i w pełni komunikatywną budową zdania, będą mieli także problemy z odczytaniem i interpretacją konstrukcji językowych, które decydują o znaczeniach w tekście literackim. Analiza rozwinięcia tematów wypracowań na poziomie rozszerzonym każe wnioskować, że piszący, podobnie jak na poziomie podstawowym, nadal mają problemy ze rozumieniem części znaczeń dosłownych i przenośnych w tekstach literackich.

Wskazówki dydaktyczne wynikające z analizy jakościowej wybranych zadań z poziomu podstawowego i rozszerzonego

Analiza zadań wykazuje, że zdający opanowali w stopniu wystarczającym umiejętności odczytywania sensu fragmentu tekstu nieliterackiego i literackiego. Potrafili rekonstruować i opisać podstawowe elementy świata przedstawionego w utworze literackim (na ogół potrafili przynajmniej częściowo scharakteryzować bohaterów i ich stosunek do świata oraz określić podstawowe cechy przestrzeni). Zdecydowanie gorzej radzili sobie z czynnościami analitycznymi wymagającymi wnioskowania, uogólniania, odczytywania znaczeń wyrażonych nie wprost, tylko częściowo potrafili wykorzystać zamieszczone w arkuszach fragmenty tekstów literackich.

Ważne jest, aby maturzyści przygotowujący się do egzaminu z języka polskiego doskonalili umiejętności:

1. tworzenia planu odtwórczego różnego typu wypowiedzi;
2. tworzenia konspektu wypowiedzi cudzej i własnej;
3. streszczenia logicznego tekstu;
4. rozwiązywania zadań w zakresie synonimii leksykalnej i synonimii składniowej.

Analiza rozwinięcia tematów wypracowań na poziomie podstawowym i rozszerzonym pozwala wnioskować, że piszący borykają się nadal z rozumieniem znaczeń dosłownych i przenośnych w tekstach literackich. Dotyczy to szczególnie tekstów epickich, zwłaszcza prozatorskich, w których często analiza tekstu zastępowana jest streszczeniem lub parafrazą, co nie pozwala na właściwe wnioskowanie dotyczące cech i poglądów bohaterów, skutkuje także brakiem nieumiejętności formułowania sądów uogólniających.

Wymaga to:

1. dalszego doskonalenia charakterystyki postaci, w tym relacji bohatera z innymi bohaterami i otaczającym go światem, ze szczególnym zwróceniem uwagi na postawy i poglądy postaci;

2. doskonalenia umiejętności analizy epiki, zwłaszcza prozy epickiej;
3. rozwijania umiejętności odczytywania znaczeń dosłownych i przenośnych w tekście literackim na wszystkich poziomach jego odczytań;
4. wprowadzania ćwiczeń rozwijających umiejętności w zakresie synonimii leksykalnej i składniowej;
5. umiejętnego i systematycznego łączenia wiedzy o języku z analizą i interpretacją tekstów literackich.